

Nuri Salık
nurisalik@gmail.com

SURİYE'DE GÜÇ DENGELERİ

BARIŞ PINARI HAREKATI, SAHADAKİ GÜÇ DENGESİNİ ABD VE PKK ALEYHİNE DEĞİŞTİRMİŞ VE HER İKİ AKTÖRÜN HAREKET ALANINI DARALTIŐTIR. HAREKATTAN SONRA, TÜRKİYE'NİN SAHADAKİ KAZANIMLARINI KORUMAK VE ÇEŞİTLENDİRMEK İÇİN ASKERİ VE DİPLOMATİK BÜTÜN KARTLARINI DAHA RAHAT KULLANACAĞINI SÖYLEMEK MÜMKÜNDÜR.

9 Ekim 2019'da başlayan Barış Pınarı Harekati, üzerinden henüz 2 ay geçmesine rağmen Suriye krizinin gidiőatını deėiőtiren en kritik dönüm noktalarından biri olarak tarihe geçti. Türkiye, hareket sayesinde güney sınırındaki PKK tehdidini kalıcı bir biçimde bertaraf ederken, Suriye sahasında faaliyet gösteren aktörlerin konumlarını da köklü bir değişikliğe uğratmayı başardı. Dolayısıyla Türkiye bir yandan 911 kilometrelik Suriye sınırı boyunca oluşturulması planlanan terör koridorunu boőa çıkartırken diğer yandan askeri gücünü sahaya yansıtarak Suriye'de güç dengesini deėiőtirmeye muktedir bir aktör olduğunu somut olarak göstermiş oldu. Böylece Ankara, Suriye'de Türkiye'nin aleyhine, Türkiye'yi devre dıőı bırakarak yapılacak bir oldubittiyeye müsaade etmeyeceğini, Fırat Kalkanı ve Zeytin Dalı hareketlerinden sonra daha güçlü bir şekilde ortaya koydu. Harekatın hemen ardından bazı Batılı devletlerin ve uluslararası medya kuruluşlarının sert tepkilerine rağmen gösterilen dik duruő, Türkiye'nin ulusal güvenli-

ėini güvence altına alma noktasında ne kadar kararlı olduğunun ve gerektiğinde risk almaktan kaçınmayacağının en önemli göstergeleri olarak okunabilir.

Türkiye karőıtı birçok çevre, 2015'te Rus uçağının düşürölmesinin ardından Türkiye'yi Suriye'de neredeyse eli kolu bağlı bir aktör olarak görmekteydi. Bir taraftan ABD'nin DEAŐ'la mücadele konsepti adı altında PKK ile sahada kurduğu fiili ortaklık üzerinden örgüte muazzam bir alan açması, öbür taraftan Rusya-İran ikilisinin Șam rejimine verdiği destekle muhalif grupların mevzilerini hızla kaybetmeleri ve İdlib'e sıkıőmaları Suriye sahasındaki güç dengesini şekillendiren temel dinamiklerdi. Bu tablo Türkiye'nin meőruiyetini kabul etmediği iki gücün (PKK ve Baas rejimi) sahayı domine etmesi anlamına geliyordu. Özellikle PKK'nın ABD'nin lojistik desteğiyi Türkiye'nin güney sınırlarındaki kantonları birleőtirerek Akdeniz'e açılma stratejisinin artık başarıya ulaşmasının mukadder olduğu gibi bir yaygın kanaat oluşmuştu. Dahası PKK kanton tecrübesini Türkiye'ye taşıma cüretini göstererek savaőı Türkiye içine taşımıştı. Bu gelişmeler Ankara'da alarm

Beşar Esed rejimi, Rusya'nın desteğiyle İdlib'de stratejik bir köy ve tepesi ele geçirirken, Rus savaş uçaklarının Kensafrı beldesine düzenlediği saldırıda, Kivan Çocuk ve Kadın Doğum Hastanesi kullanılamaz hale geldi. (25 Kasım 2019)

zillerinin çalmasına ve başta terörle mücadele olmak üzere izlenen güvenlik stratejisinin köklü bir değişikliğe uğramasına neden oldu. 15 Temmuz FETÖ darbe girişiminin ardından hızla toparlanan Türkiye, Fırat Kalkanı Harekatı'yla Akdeniz'e açılan terör koridoru planlarına önemli bir darbe vururken, Zeytin Dalı Harekatı ile terör koridoru umutlarını iyiden iyiye zayıflattı. Barış Pınarı Harekatı ise PKK'nın Akdeniz'e açılan devlet hayallerini tamamen bitirirken, örgütü sahada etkili bir aktör olmaktan çıkardı. Böylece Türkiye Barış Pınarı Harekatı vesilesiyle PKK'nın teritoryal yayılmacılığını sona erdirdi ve örgütü topraksızlaştırarak sözde egemenlik alanlarını yok etti. Operasyonun sonunda stratejik M4 karayolu kontrol altına alındı ve PKK Türkiye sınırından 30 kilometre aşağıya atıldı.

Barış Pınarı Harekatı'nın Suriye'deki güç dengesi sistemine yaptığı en büyük etki hiç şüphesiz ABD'nin sahadaki etkinliğini gözle görülür bir biçimde azaltmasıdır. Türkiye'nin operasyon konusundaki kararlılığının anlaşılması üzerine Trump yönetimi Suriye'nin kuzeyindeki birliklerini çekme kararı almış, Türkiye'nin operasyonuna engel olunmayacağını fakat operasyona destek verilmeyeceğini belirtmiştir. ABD bu tutumuyla Türkiye'nin operasyonuna yeşil ışık yakmıştır. Türkiye gerekirse ABD'ye gelerek operasyon yapabileceğini göstermiş ve sahadaki caydırıcılığını ispatlamıştır. ABD Türkiye'nin operasyona başlamasından hemen önce kuzey Suriye'deki mevzilerini boşaltarak birliklerini güneye kaydırmıştır. Operasyonun ABD siyaseti ve iç kamuoyunda yarattığı deprem nedeniyle Trump yönetimi jeopolitik hedeflerinin daha güneydeki petrol sahalarını korumak olduğunu deklare etmek durumunda kalmıştır. Barış Pınarı Harekatı, ABD'nin PKK için NATO müttefiki Türkiye ile çatışmayı göze alamayacağını göstermiş ve güç dengesi sisteminde ABD'nin konumunu iyiden iyiye zayıflatmıştır. Sadece PKK üzerindeki etkinliği üzerinden Suriye sahasında hareket eden ABD, bütün bu süreç neticesinde petrol sahaları ile kısıtlı bir jeopolitik alana kendisini mahkum etmek durumunda kalmıştır. Dolayısıyla ABD-PKK eksenli güç dengesi sisteminin kaybedenler tarafına yazılmışlardır. Aralık 2019 itibarıyla Trump yönetiminin Suriye politikasında bariz bir değişiklik olması beklenmemektedir.

Rusya'nın Rolü

Barış Pınarı Harekatının en önemli sonuçlarından bir tanesi de güç dengesini gözle görülür bir biçimde Rusya lehine değiştirmiş olmasıdır. Türkiye, hareket öncesinde Rusya ile temas kurarak bilgilendirmede bulunmuş ve Moskova yönetimi Türkiye'nin müdahalesine olumlu baktığını bildirmiştir. Harekat sürecinde Rusya'nın takındığı pozitif tavır ve daha sonra Cumhurbaşkanı Erdoğan ile Rusya lideri Putin

arasında varılan Soçi Mutabakatı, Suriye sahasında Türkiye ile Rusya arasındaki uyumu bir kez daha göstermiştir. Astana süreci ile başlayan, İdlib çatışmasızlık bölgesi ile karşılıklı güven zeminine oturan Türk-Rus ilişkileri Soçi Mutabakatı ile pekiştirilmiştir. Bu yaklaşmayı sağlayan ise Türkiye ve Rusya'nın Suriye krizinin çözümüne yönelik ortak bakış açıları olmuştur. Bilindiği üzere, hem Rusya hem de Türkiye ısrarla Suriye'nin toprak bütünlüğüne vurgu yapmakta ve terörle mücadelede ortak irade göstermektedirler.

Rusya, Barış Pınarı Harekatı neticesinde Suriye rejimi ile ABD'nin desteğini kaybeden PKK arasında arabuluculuk yapma fırsatı da yakalamış ve patronaj politikasına yeni bir boyut daha kazandırmıştır. Dolayısıyla Rusya, operasyon sonrasında Baas rejiminin ardından PKK'nın da kendisine bağımlı bir biçimde hareket etmesini sağlayacak bir ortam yakalamış ve bu fırsatı değerlendirmiştir. PKK, hareket sonrasında Suriye'nin kuzeyindeki birçok şehrin kapılarını Esed rejimine açmış böylece doğrudan Rusya'ya bağımlı hale gelmiştir. Türkiye'nin askeri müdahalesinin Suriye'de ABD'nin etki alanının kısıtlanmasından Rusya'nın memnuniyet duyduğu bilinen bir gerçektir. Ancak bu durum Türkiye-Rusya ilişkilerindeki problemleri alanların varlığını değiştirmemektedir. Rusya, Suriye sahasında öncelikle Esed rejimini birincil partner olarak görmekte ve Türkiye'yi Adana Mutabakatı üzerinde rejimle birlikte hareket etmeye ikna etmeye çalışmaktadır. Türkiye ise rejimle siyasi düzeyde resmi temas kurmaktan ısrarla kaçınmaktadır. Rusya'nın Soçi Mutabakatı'ndan sonra Türkiye ile koordinasyon halinde yürüttüğü devriyeler sırasında rejimin kontrol etmekte zorlandığı paramilitar unsurların Türkiye'ye saldırmasına mani olması gerekmektedir. Rusya için asıl önemli olan husus, ABD'nin Suriye'deki varlığının sona ermesi ve mümkünse rejim güçlerinin ülkedeki hakimiyetini tam anlamıyla tesis etmesidir. Ancak Rusya rejimin

Barış Pınarı Harekatı sadece Türkiye'nin güvenlik endişelerini ortadan kaldırmakla kalmamış, sahadaki güç dengesini de kökten değiştirmiştir. Operasyondan en karlı çıkan ülke hiç şüphesiz Türkiye'dir. Kazananlar listesinde Türkiye'yi Rusya ve Şam rejimi izlemektedir.

böyle bir kapasitesi olmadığını bilmekte ve Türkiye'nin askeri varlığına doğrudan karşı çıkmamaktadır.

İdlib düğümü, Türkiye-Rusya ilişkilerindeki bir diğer sorunlu alandır. Rusya, İdlib'de HTŞ gibi terör örgütlerinin güçlenmesinden duyduğu rahatsızlığı sık sık dile getirmektedir. Baas rejiminin ve Rusya'nın insani konulara olan duyarlılığı ve umursamazlığı göz önünde bulundurulduğunda ilerleyen dönemde İdlib'e yönelik bir askeri müdahale ihtimali bir hayli yüksektir. Bu müdahalenin yaratacağı insani felaket ve göç dalgasının en çok Türkiye'yi etkileyeceği aşikardır.

Türkiye Temkinli

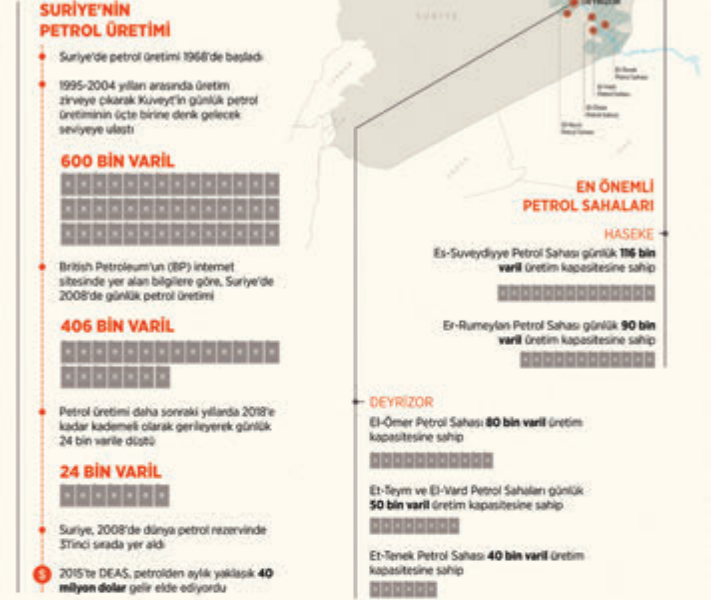
Barış Pınarı Harekatı'nın güç dengesi bakımından Baas rejimine olan etkisine bakacak olursak, Rusya'dan sonra müdahaleden ikinci kazançlı çıkan tarafın Esed yönetimi olduğu ifade edilebilir. PKK'nın Türkiye karşısında çaresiz kalması, örgüt Şam ile zorunlu anlaşma yoluna itmiştir. Böylece Şam rejimi 2012'de çekildiği bölgelere herhangi bir zorlukla karşılaşmadan yeniden dönmüştür. Rejimin en önemli amacı hiç şüphesiz bütün Suriye'yi kontrol altına almaktır. Burada en önemli hedef ise nihai olarak İdlib'in ele geçirilmesidir. Nitekim Esed, Barış Pınarı Harekatı sırasında İdlib'e sınır noktalarında konuşlanan askeri birlikleri ziyaret etmiştir. Rejimin İdlib'e yönelik olası müdahalesi mutlaka Rusya ile koordinasyon içinde olacaktır. Bu ise Rusya'nın Türkiye ile olan iyi ilişkilerini tehlikeye atma potansiyeline sahip bir meseledir. Dolayısıyla İdlib düğümünün çözümü hiç de kolay görünmemektedir.

Türkiye'de zaman zaman krizin çözümü için Ankara'nın Esed rejimiyle masaya oturması çağrıları yapılmaktadır. Ancak unutmamak gerekir ki Esed rejiminin PKK ile mücadele için Türkiye'yi topraklarına askeri müdahaleye davet etmesi mümkün değildir. Dolayısıyla şu aşamada Türkiye'nin rejimle doğrudan bir angajmana girmesi kendisini işgalci olarak tanımlayan bir aktöre sahadaki bütün kazanımlarını teslim etmesi anlamına gelecektir. Bunun yanı sıra, rejimin geçmiş yıllarda olduğu gibi PKK'ya yeniden can suyu olmayacağını ve Türkiye'ye karşı kışkırtmayacağını da garantisi bulunmamaktadır. Rejimin mülteciler konusundaki tutumu da oldukça sorunludur. Bütün bunlar göz önünde bulundurulduğunda Türkiye ile rejim arasındaki sorunlu alanların Türk-Rus ilişkilerini nasıl etkileyeceği bir diğer mesele olarak karşımızda durmaktadır. Erdoğan ve Putin'in güçlü liderlikleri sayesinde bu konuda büyük bir krizin çıkması şu ana dek önlenmiştir.

Sonuç olarak, Barış Pınarı Harekatı sadece Türkiye'nin güvenlik endişelerini ortadan kaldırmakla kalmamış, sahadaki güç dengesini de kökten değiştirmiştir. Operasyondan en karlı çıkan ülke hiç şüphesiz Türkiye'dir. Kazananlar listesinde Türkiye'yi Rusya ve Şam rejimi izlemektedir. Harekat, sahadaki güç dengesini ABD ve PKK aleyhine değiştirmiş ve her iki aktörün hareket alanını daraltmıştır. Barış Pınarı Harekatından sonra, Türkiye'nin sahadaki kazanımlarını korumak ve çeşitlendirmek için askeri ve diplomatik bütün kartlarını daha rahat kullanacağını söylemek mümkündür. **K**

Uluslararası güçler petrol üzerinden Suriye'de söz sahibi olmanın peşinde

ABD Başkanı Donald Trump'ın, ABD'nin Suriye petrolünden pay almasını zorunlu olduğunu belirterek, sondaj çalışmalarını ABD şirketlerini bölgeye gönderme önerisinde bulunması, uluslararası güçlerin bölgedeki enerji kaynakları üzerindeki planlarının değişmediğini gözler önüne serdi

SURİYE'NİN PETROLÜ

- Petrolde elde edilen gelir 2001 yılına kadar Esed ailesinin hesabına aktarıyordu
- Rami Mahfuf'un distribütörlüğünü üstlendiği Petro-Canada Şirketi ile sözleşme imzalamak için petrol şirketlerinin çoğunun anlaşması iptal edildi. Suriye petrolü nakit ve dolar üzerinden olmak şartıyla karaborsada satış ve bu devlet bütçesine girmede
- 1980'de Fırat Petrol Şirketi kuruldu. Şirketin hisselerinin yüzde 65'i Suriye devletine, yüzde 35'i ise Başar Esed'e yakınlığı ve köklü işçileri tanıyan Rami Mahfuf'un babası Muhammed Mahfuf'un distribütörlüğünü üstlendiği Shell başta olmak üzere yabancı şirketlere aitti
- Daha sonra Muhammed Mahfuf ve akrabası Nizar Esad'ın yanı sıra ortak olduğu Leeds Petrol Şirketi kuruldu

ULUSLARARASI PETROL SAVAŞLARI

- ABD, Rusya ve Esed rejimi petrol, gaz ve su zenginliği olan bölgeyi ele geçirmeye çalışıyor
- ABD'nin açıklamaları ve davası Suriye'deki gerçek niyetlerini doğruluyor. Trump, ABD'nin Suriye petrolünden pay almasını ve kaynağın düzgün bir şekilde dağıtılmasını zorunlu olduğunu vurguladı
- ABD, petrol sahalarından herhangi birine saldırma girişiminde bulunan herkesi yok ediyor. Bahane DEAS, hedef ise petrol sahalarını ele geçirmek

ABD SAVUNMA BAKANLIĞINDAN BİR YETKİLİ

"ABD, SDG's ortaklarımızla koordineli olarak bölgedeki petrol yataklarını yeniden DEAS ya da diğer istikrar borucu unsurların eline geçmesini önlemek üzere Suriye'nin kuzeydoğusuna ek askeri güç göndermek konusunu sağlamlaştırmakta kararlıdır."

ABD BAŞKANI DONALD TRUMP

"Petrol, DEAS'ın ve onun operasyonlarının beslediği. Sımdı payımıza almalıyız."

- ABD Çalışma Grubu, Rusya ya da İran'ın bölgenin ekonomik kontrolünü ele geçirmesini önlemek için ABD'nin petrol kaynaklarını terk etmesini tavsiyesinde bulundu
- ABD yönetimi, Suriye'deki siyasi çözüm sürecinde Washington'un taleplerini Esed rejimi ve destekçisi Rusya'ya kabul ettirmek için petrol kaynaklarını bir baskı unsuru olarak kontrolü altında tutmaya çalışıyor
- Rusya, petrol bölgelerinde askeri devriye atarak Suriye'deki pastadan pay almaya çalışıyor
- New York Times gazetesi, bölgede petrol savaşları ihtimalinin daha da yaklaşıpına işaret eden belgelere ulaştığını yazdı

RUSYA, BARIŞ PINARI SONRASINDA REJİM İLE ABD'NİN DESTEĞİNİ KAYBEDEN PKK ARASINDA ARABULUCULUK YAPMA FIRSATI ELDE ETMİŞTİR. BÖYLECE PATRONAJ POLİTİKASINA YENİ BİR BOYUT DAHA KAZANDIRMIŞ VE REJİMİN ARDINDAN PKK'NIN DA KENDİSİNE BAĞIMLI BİR BİÇİMDE HAREKET ETMESİNİ SAĞLAYACAK BİR ORTAM YAKALAMIŞTIR.